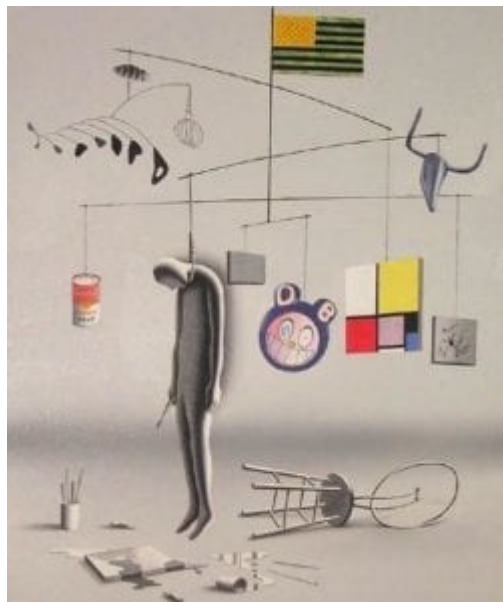

Kritika modernosti. – Naše instituce nehodí se již k ničemu: v tom se shodujeme. Avšak to není vinou jejich, nýbrž naší. Když pozbyli jsme všech pudů, ze kterých vyrůstají instituce, pozbyli jsme vůbec institucí, poněvadž my se k nim už nehodíme. Demokratism byl vždy úpadkovou formou organisující síly: již v „Lidském, přelidském“ I., 349 označil jsem moderní demokracii s jejími polovičitostmi, jako „německá říš“, úpadkovou formou státu. Aby byly instituce, je nezbytna jistá vůle, pud, imperativ, antiliberalní až ke zlomyslnosti: vůle k tradici, k autoritě, k zodpovědnosti na staletí, k solidaritě řetězů pokolení do budoucnosti a do minulosti in infinitum. Je-li tato vůle zde, založí se něco jako imperium Romanum: nebo jako Rusko, jediná moc, jež má dnes v sobě trvání, jež může čekat, jež může ještě něco slibovati, – Rusko, protikladný pojem žalostného evropského dělení na malé státy a nervosity, jež založením německé říše dostoupila kritického stavu.

Celý západ nemá již oněch pudů, z nichž vyrůstají instituce, z nichž vyrůstá budoucnost: jeho „modernímu duchu“ nejde snad nic tolik proti srsti. Žije se dnešku, žije se velice rychle, – žije se velmi nezodpovědně: to právě nazývá se „svobodou“. Co z institucí dělá instituce, je opovrhováno, nenáviděno, odmítáno: cítíme se v nebezpečí nového otroctví, kde se jen ozve slovo „autorita“. Tak daleko jde décadence v hodnotném pudu našich politiků, našich politických stran: instinktivně dávají přednost tomu, co rozkládá, co urychluje konec.

[ad#Google Adsense]

Svědectvím moderní manželství. Z moderního manželství zmizela zřejmě všechna rozumnost: ale to neskýtá námitky proti manželství, nýbrž proti modernosti. – Rozumnost manželství – tkvěla v právnícké výhradné zodpovědnosti mužově; tím mělo manželství váhu, kdežto dnes kulhá na obě nohy. Rozumnost manželství – byla v jeho zásadní nerozlučnosti: tím dostalo se mu důrazu, jenž proti náhodě citu, vášně a okamžiku dovedl si zjednati sluchu. Tkvěla rovněž v zodpovědnosti rodin za výběr manželů. Rostoucí shovívavostí ve prospěch sňatku z lásky vyloučil se přímo základ manželství, to, co právě z něho činí instituci. Nikdy a nikdy se nezakládá instituce na idiosynkrasii, manželství se nezakládá, jak řečeno, na „lásce“, – zakládá se na pudu pohlavním, na pudu vlastnickém (žena a dítě majetkem), na pudu panovačném, jenž si neustále organisuje nejmenší útvar panství, rodinu, jenž potřebuje dětí a dědiců, aby udržel i fyziologicky nabytou část moci, vlivu, majetku, aby připravoval dlouhé úlohy, pudovou solidaritu staletí. Manželství jako instituce obsahuje už potvrzení největšího, nejtrvalejšího útvaru organisačního: nemůže-li ani společnost jako celek za sebe ručiti až do nejpozdnějších pokolení, nemá manželství vůbec smyslu. – Moderní manželství ztratilo smysl – proto se odstraňuje.

Friedrich Nietzsche: Soumrak model aneb Jak se filosofuje kladivem, Nájezdy nečasového, kapitola 39.